

سازگاری با کم آبی: فرصت و چالش‌های مشارکت بخش خصوصی

بنفشه زهرایی

عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه تهران

و

دبیر کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

bzahraie@ut.ac.ir

خلاصه

کم آبی پدیده‌ای چند وجهی است. اگرچه یکی از علل کم آبی، شرایط طبیعی در اقلیم‌های خشک و نیمه خشک است ولی در بسیاری از مناطق، کم آبی پدیده‌ای زاده‌ی دخالت‌های انسانی در چرخه‌ی آب است. توزیع نامتناسب جمعیت با منابع آب تجدید پذیر، کمبود ظرفیت‌های فنی، انسانی، حقوقی و سازمانی برای مدیریت منابع آب که منجر به عدم ایجاد سطح دسترسی مناسب به آب با کیفیت مورد نیاز می‌شود و نبود زیرساخت‌های کافی برای تنظیم آب و آبرسانی به نقاط مصرف، از جمله دلایل بروز کم آبی هستند. رویکردهای مختلف سازگاری با کم آبی به دو دسته کلی افزایش ظرفیت تامین و مدیریت مصرف آب قابل دسته بندی هستند. افزایش ظرفیت تامین در قالب طرح‌های انتقال آب یا نمک زدایی آب دریا، امکان فراهم آوردن ظرفیت‌های محدود جدید را با هزینه‌های بسیار بالا فراهم می‌کنند. این راه کارها، عمدتاً نیازمند سرمایه گذاری در توسعه زیرساخت‌های تامین و توزیع آب هستند. سایر راه کارها که در دسته کلی مدیریت مصرف آب قرار می‌گیرند، شامل بازچرخانی آب، تبادل آب بین بخش‌های مصرف کننده‌ی آب، افزایش راندمان و بهره‌وری استفاده از آب و تجارت آب مجازی هستند. اجرای این راه کارها برخلاف راه کارهای دسته اول، نیازمند توسعه نرم افزاری از طریق ایجاد زیرساخت‌های نهادی و حقوقی و استفاده موثر از ابزارهای اقتصاد آب است که می‌تواند منجر به توسعه مشارکت بخش خصوصی در سازگاری با کم آبی شود. سیاست گذاری‌ها در بخش آب کشور و همچنین سرمایه گذاری‌های انجام شده تاکنون عمدتاً با تمرکز بر راه کارهای مرتبط با افزایش ظرفیت تامین بوده است. توسعه راه کارهای دسته دوم تا حد زیادی منوط به مشارکت فرابخشی در دولت و قوه مقننه و ایجاد نظم آبی در تخصیص، برداشت، تبادل و بازچرخانی آب است که بدون مشارکت همه مصرف کنندگان آب میسر نخواهد بود.